1-ŞÖBA · VETERINARIYA MEDITSINASI VA HAYVONLAR SALOMATLIGI

QOYLARDA TEMIRETKI KESELLIGININ ETIOLOGIYASI, DIOGNOSTIKASI HÁM PROFILAKTIKASI (ÁDEBIYATLAR SHARXI)

Raximov O.R. v.f.b.f.d.,(PhD)
Mırzabayeva T.M. magistrant
SamVMShBU Nókis filiali

DOI
10.66073/ReFocus-Conf/1311055
NASHR SANASI
13.11.2026 · Nukus
SAHIFALAR
278–280
NASHR HAMKORI
Research Focus
ISSN 2181-3833

IQTIBOS UÇUN Raximov O.R., Mırzabayeva T.M. Qoylarda temiretki keselliginin etiologiyasi, diognostikasi hám profilaktikasi (ádebiyatlar sharxi) // Veterinariya meditsinasi va çorvaçilikdagi dolzarb muammolar va ularning yeçimlari: xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik anjuman materiallari. – Nukus, 2026. – B. 278–280. – DOI: 10.66073/ReFocus-Conf/1311055

ANNOTACIYA **nnotaciya:** Bul maqalada qoylarda ushırasatuǵın temiretki keselliginiń kelip shıǵıw sebepleri, qozǵatıwshıları, klinikalıq belgileri, diagnostikasi hám profilaktikalıq ilajlari sáwlelendirilgen. Temiretki-teri hám onıń tuwındıların zıyanlaytuǵın, dermatofit zamarrıqları tárepinen shaqırılatuǵın juqpalı kesellik. Kesellik haywanlar arasında tikkeley qatnas hám de zıyanlanǵan ásbap-úskeneler, jún hám teri qaldıqları arqalı tarqalıwı múmkin. Iǵallıq, sanitariya-gigiena qaǵıydalarına ámel etpew, haywanlardı tıǵız saqlaw hám immunitettiń tómenlewi keselliktiń tarqalıwına sebep boladı. Maqalada temiretkini anıqlawda klinikaliq tekseriw, mikroskopiyaliq tekseriw hám mikologıyalıq tekseriw áhmiyeti kórip shıǵılǵan. Sonday-aq, keselliktiń aldın alıwda sanitariya-gigienaliq ilajlar, zıyanlanǵan haywanlardı ajıratıw hám dezinfekciyalawdıń áhmiyeti bayan etilgen.

TAYANISH SÓZ **anısh sózler:** qoy, temiretki, dermatofitoz, dermatofit zamarrıqları, etiologiya, diognostika, profilaktika, dezinfekciya, veterinariya.

ABSTRACT **Abstract:** This article examines the causes, pathogens, clinical signs, diagnosis and preventive measures for sheep's ringworm. Lichen is an infectious disease caused by dermatophyte fungi that affects the skin and its derivatives. The disease can spread through direct contact between animals, as well as through infected equipment, wool and skin debris. The spread of the disease is facilitated by humidity, non-compliance with sanitary and hygienic rules, dense keeping of animals, and a decrease in immunity. The article examines the importance of clinical examination, microscopic examination, and methods for growing fungi in a nutrient medium in the detection of lichen. The importance of sanitary and hygienic measures, isolation of infected animals and disinfection of livestock premises in the prevention og the disease is also described.

KEYWORDS **Keywords:** sheep, lichen, dermatophytosis, dermatophyte fungi, etiology, diagnosis, prevention, disinfection, veterinary.

Kirisiw: Qoyshılıq sharwashılıqtıń áhmiyetli tarawlarınıń biri bolıp, xalıqtı gósh, jún, teri hám basqa da sharwashılıq ónimleri menen támiyinlewde úlken áhmiyetke iye. Qoylardıń salamat saqlanıwı, ónimdarlıǵın arttırıw hám sapalı ónim alıwda juqpalı

keselliklerdiń aldın alıw áhmiyetli wazıypalardan esaplanadı. Teri kesellikleri haywanlardıń ulıwma jaǵdayına, jún qaplamınıń sapasına hám ónimdarlıǵına unamsız tásir kórsetiwi múmkin. Qoylarda ushırasıwı múmkin bolǵan teri keselliklerinen biri temiretki bolip, ol dermatofit zamarrıqlar sebepli payda boladı. Kesellik teriniń ústingi qatlamları hám jún talshıqların zıyanlaw nátiyjesinde júnniń túsiwi, teride qırshılıw hám de shegaralanǵan oshaqlar payda bolıwı menen kórinedi. Ayırım jaǵdaylarda kesellik pada ishinde tarqalıp, haywanlardı emlew hám saqlawǵa baylanıslı qosımsha qárejetlerdi keltirip shıǵaradı. Temiretkige qarsi gúresiwde kesellik qozǵatıwshıların biliw, óz waqtında diagnoz qoyıw hám profilaktika ilajlarin durıs shólkemlestiriw zárúr. Usı maqalanıń maqseti qoylarda temiretki keselliginiń etiologiyasi, diagnostikasi hám profilaktikası boyınsha ilimiy ádebiyatlarda keltirilgen maǵlıwmatlardı ulıwmalastırıwdan ibarat.

Qoylarda temiretki keselliginiń etiologiyasi. Temiretki yamasa dermatofitoz-dermatofitler dep atalatuǵın keratindi tarqatatuǵın qásiyetke iye zamarrıqlar keltirip shıǵaratuǵın juqpalı kesellik. Bul zamarrıqlar teriniń múyizlengen qatlamın, jún hám basqa keratinli strukturalardı ziyanlaydı. Qoylarda dermatofitozdin kelip shıǵıwında Trichophyton tuwısına tiyisli zamarrıqlar, sonıń ishinde ayırım sharayatlarda Trichophyton verrucosum hám Trichophyton mentagrophytes áhmiyetli rol atqaradı.

Qoylarda temiretki keselligi diagnostikasi. Temiretkige dıagnoz qoyıw klinik tekseriw, epidemiolgiyaliq maǵlıwmatlardı jıynaw hám labaratoriya tekseriwleri nátiyjelerin birgelikte bahalawǵa tıykarlanadı.

Klinikaliq tekseriw. Veterinariya qánigesi haywannıń terisi hám jún qaplamın kózden ótkeredi. Jún tógilgen yamasa sınǵan, qıpıqlanǵan qabıq payda bolǵan jerler anıqlanadı. Sonday-aq, padada keselliktiń qashannan beri ushırasıp atırǵanı, jańa haywanlar alıp kelingenligi, qırqıw ásbapların uluwmalıq paydalanǵanlıǵı hám kesel haywanlar menen kontakt jaǵdayları úyreniledi. Bıraq bunday belgiler basqa da dermatologiyaliq keselliklerde de baqlanıwı múmkin.

Mikroskopiyaliq tekseriw. Zıyanlanǵan jerden alınǵan jún talshıqları hám teri qırındıları labaratoriyada tekseriledi. Arnawlı islew berilgennen keyin mikroskop astında zamarrıq elementleri, atap aytqanda, gifalar hám konidiyalar bar ekenligi anıqlanıwı múmkin. Bul usıl tez dáslepki bahalawǵa járdem beredi, bıraq qozǵatıwshınıń túrin hár dayim hám anıq belgilep bermeydi.

Mikologik tekseriw. Ziyanlanǵan teri yamasa jún úlgilerinen zamarrıqlardı arnawlı azıqlıq ortalıqlarında ósiriw arqalı qozgatıwshınıń ósiwi hám qásiyetleri úyreniledi. Zárúr jaǵdaylarda koloniyalardıń morfologıyalıq belgileri hám basqa labaratoriya usılları járdeminde zamarrıq túri anıqlanadı. Bul usıl dermatafitoz diagnozın tastıyıqlawda áhmiyetli orin tutadı, bıraq nátiyje alıw ushın waqıt talap etiwi múmkin.

Qoylarda temiretki keselliginiń profilaktikasi. Qoylarda temiretki keselliginiń aldın alıw ushın birinshi orında sanitariya-gigiena qaǵıydalarına ámel etiw kerek. Qoyxanalardı taza hám qurǵaq saqlap, turaqlı tazalanıwı hám dezinfekciyalanıwı kerek. Kesellengen qoylar saw haywanlardan ajıratıladı. Qoylardıń júnin qırqıwda paydalanılatuǵın ásbap-úskeneler tazalanıp, dezinfekciyalanıwı zárúr. Jańadan alıp kelingen haywanlar veterinariya tekseriwinen ótleriledi. Sonday-aq, qoylardı sapalı azıqlandırıw hám jaqsı shárayatta saqlaw keselliktiń aldın alıwǵa járdem beredi. Bul ilajlardi turaqlı ámelge asırıw temiretkiniń padada tarqalıw qáwipin azaytadı.

Juwmaq: Juwmaqlap aytqanda, qoylarda temiretki teri hám jún qaplamın zıyanlaytuǵın juqpalı zamarrıqlı kesellik bolip esaplanadı. Keselliktiń aldın alıw hám onıń tarqalıwın azaytıwda óz waqtında diagnoz qoyıw, kesellengen haywanlardı ajıratıw hám sanitariya-gigiena qaǵıydalarına ámel etiw úlken áhmiyetke iye. Qoyxanalardı taza saqlaw, ásbap-úskenelerdi dezinfekciyalaw hám haywanlardı durıs saqlaw kesellik qáwipin azaytadı. Sonıń ushın temiretkige qarsı turaqlı profilaktikaliq ilajlardi ámelge asırıw qoylardıń densawlıǵın saqlaw hám sharwashılıq ónimdarlıǵın arttırıwǵa járdem beredi.

PAYDALANILG'AN A`DEBIYATLAR DIZIMI

1. Abdalla W.G. An Over View of Ovine and Caprine Dermatophytosis// South Asian Journal of Research in Microbiology.-2019.-5-jild, 2-son.
2. Moriello K.A Dermatophytosis in Pigs, Sheep and goats//Merck Veterinary Manual.-2025.
3. Biology and Siseases of Ruminants (sheep,goats,and cattle)//Labaratory Animal Medicine.-PubMed Central
4. Quinn P.J., Markey B.K., Leonard F.C. hám basqalar.Veterinary Microbiology and Microbial Disease.-Wiley-Blackwell.
5. Rdostits O.M.,Gay C.C., Hinchcliff K.W., Constable P.D Veterinary Medicine:A textbook of the Diseases of Cattle, horses, sheep, pigs and goats.-Elsevier.

https://doi.org/10.66073/ReFocus-Conf/1311055